

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף צ"ח

משנה. המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו, ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות.

ואם אמר המוכר לקונה יין מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו שיחזיק מעמד עד העצרת, ואם אמר לו יין ישן אני מוכר לך צריך לתת לו יין של אשתקד, ואם אמר לו יין מיושן אני מוכר לך צריך לתת לו יין של ג' שנים דהיינו משנה הקודמת לשנה שעברה שיחד עם שנה זו הוא ג' שנים.

גמרא. אמר ר' יוסי בר' חנינא שמה שאמרה המשנה שהמוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו זה דווקא אם היין היה מאוחסן בקנקנים של הקונה, שאז יכול המוכר לומר שקנקני הקונה גרמו ליין להחמיץ, אבל אם היין היה מאוחסן בקנקנים של המוכר, חייב המוכר באחריות היין שהרי אומר לו הקונה שיינך וקנקניך הוא שהחמיץ.

ושואלת הגמרא שהרי שאף בקנקניו של מוכר יכול המוכר לומר לקונה שאכן היין החמיץ בקנקנים שלי, אבל זה אשמתך מחמת שהשהית אותו בקנקנים ולא שתית אותו מיד. ומבארת הגמרא שמדובר שהקונה אמר מלכתחילה למוכר שהוא רוצה את היין למקפה, דהיינו להטעים בו את המאכלים ושימוש כזה מיועד לזמן ארוך.

ושואלת הגמרא מדוע היה צריך ר' יוסי בר' חנינא לדחוק ולהעמיד את המשנה באופן שהקונה קנה את היין למקפה, ולומר שמדובר בקנקניו של הקונה ולכן המוכר פטור מאחריותו, ולא יכל להעמיד את המשנה באופן שהיין בקנקניו של המוכר אלא שמדובר שהוא מכר את היין לשתיה ולכן הוא פטור כי הקונה השהה את היין בקנקנים.

וביאר רבא שהוכרח רבי יוסי בר' חנינא לבאר כך מחמת המשנה עצמה שאומרת שאם ידוע שיינו של המוכר מחמיץ הרי זה מקח טעות, ומדוע לא יכול המוכר לומר לקונה שהיה עליך לשתות את היין מיד ולא להשהותו, ואף באופן שידוע שינו מחמיץ יהיה פטור. ולכן ביאר ר' יוסי בר' חנינא שמדובר באופן שהקונה אמר למוכר שהוא רוצה את היין למקפה, וממילא באופן כזה הדרך להשהות את היין ולכן המוכר חייב באחריות היין.

אומנם מביאה הגמרא שרב חייא בר יוסף חולק על ר' יוסי בר' חנינא, וסובר שאף אם היין נמצא בקנקנים של המוכר אין הקונה יכול לטעון למוכר שהיין החמיץ מחמתו, אלא אמר רב חייא בר יוסף שמזלו של בעל היין גורם לו שיחמיץ, והמקור לזה מהפסוק בחבקוק "ואף כי היין בוגד גבר יהיר ולא ינווה וגו'". דהיינו שמזלו של האדם גורם לו שהיין יבגוד בו ויחמיץ.

ומביאה הגמרא שאמר רב מרי על הפסוק "ואף כי היין בוגד גבר יהיר ולא ינווה וגו'". שאדם יהיר אינו מתקבל אפילו על אנשי ביתו שנאמר בפסוק "גבר יהיר ולא ינוה" דהיינו שאפילו בנוה שלו לא יתקבל.

ואמר ר' יהודה בשם רב שכל המתגאה ללבוש טלית כתלמיד חכם ואינו ת"ח אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, ולומד זאת ממה שכתוב בפסוק "גבר יהיר ולא ינוה" ונאמר בפסוק "אל נוה קדשך" ומשמע שלא יכנס היהיר אל נוה קדשך.

אמר רבא דין, שאדם שמכר לחנווני חבית יין על דעת שימכור אותה בחנותו מעט מעט, ורק לאחר שהחנווני יקבל את תמורתה הוא יתן אותה לבעל החבית, ממילא החנווני דינו כשליח, ולכן אם היין החמיץ והחנווני לא פשע בו ההפסד כולו של הנותן.

אבל אם החנווני הוסיף ברז לחבית, או שהגיע זמן השוק והוא התעצל ולא מכר את היין, הרי זה פשיעה של החנווני ולכן הוא חייב עליו.

עוד אמר רבא שאדם שנתן לחבירו יין כדי שיקח אותו למקום שבו היין נמכר ביוקר ויחלקו ברווחים וכפי שהייתה הדרך בזמנם לקחת את היין למקום הנקרא וול שפט, ולמעשה כשהגיע המקבל לוול שפט

הוזל מחיר היין, הדין הוא שאת ההפסד יפסיד בעל היין, כיון שהרי למקבל היה אסור למכור את היין קודם לכן, וממילא היין היה עדיין ברשות בעליו. אך אם היין נגנב מהמקבל הם חולקים בהפסד בשווה.

ודנה הגמרא אם היין החמיץ קודם שהגיע לוול שפט על מי מוטל ההפסד של היין, ומביאה הגמרא שאמר רב הלל לרב אשי שכאשר הוא היה בבית מדרשו של רב כהנא אמר רב כהנא שאם היין החמיץ הרי הוא ברשות שניהם, ודין זה הוא לא כשיטת רבי יוסי ב"ר חנינא שסובר שיין בקנקן של המוכר אחריות המוכר עליו אם החמיץ, וממילא אף כאן תהיה אחריות המוכר על היין.

ויש אומרים שאף אם היין החמיץ ההפסד לנותן היין לבדו, וכדעת ר' יוסי ב"ר חנינא שאם היין בקנקניו של בעל היין האחריות על היין אם החמיץ היא על בעל היין.

עמוד ב'

במשנה התבאר שאדם שמכר לחבירו יין מיושן נותן לו יין של שנה שקודמת לשנה שעברה שיחד עם השנה שעברה ושנה זו הוא ג' שנים, ואומרת הגמרא שהיין צריך להמשיך להתקיים ולהתיישן עד חג הסוכות של השנה השלישית שאז מסתיים זמן הבציר, ועד אז הוא באחריות המוכר.

משנה. המוכר מקום לחבירו וכן המקבל מקום מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו או בית אלמנות לבתו לדעת רבי עקיבא צריך לבנות את הבית ארבע אמות על שש, אך רבי ישמעאל חולק וסובר שבית כזה הוא רפת בקר ולכן מידת הבית צריכה להיות אחרת, אך לא ביאר כמה.

ואומרת המשנה שהרוצה לעשות רפת בקר בונה ד' אמות על שש. ואם רצה לבנות בית קטן שש על ח', וגדול ח' על עשר, וטרקלין גודל י' על י'. וגובהו כמידת חצי ארכו וכחצי רחבו, וראה לדבר, רבן שמעון בן גמליאל אומר כבנין ההיכל.

גמרא. שואלת הגמרא מדוע המשנה חילקה ואמרה שהבונה בית חתנות לבנו ובית אלמנות לביתו, ולא אמרה הבונה בית חתנות לבנו וביתו, או בית אלמנות לבנו וביתו. ומבארת הגמרא שבא התנא להשמיע לנו בדרך אגב, שהדרך של חתן לגור אצל אביו ולא אצל חמיו ולכן הדרך לבנות בית חתנות לבנו ולא לבתו. ורק אם ביתו התאלמנה היא שבה לבית אביה, ולכן הדרך לבנות בית אלמנות לביתו ולא לבנו שכבר יש לו בית ליד אביו.

ומביאה הגמרא את הסיבה שאין הדרך לחתן לגור ליד חמיו, שהובא בספר בן סירא הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין, ולמרות זאת דבר שקל מסובין דהיינו גרוע, הוא חתן בדר בבית חמיו, וכפי שהתבאר בפסחים שיש אומרים מפני חשד של החתן בחמותו ויש אומרים משום שהחמות מבזבז הממון לחתנה הראשון. והוסיף בן סירא שקל מחתן הדר בבית חמיו אורח שמכניס אורח לבית מארחו, וקל מארח משיב דבר בטרם ישמע, שנאמר במשלי "משיב דבר בטרם ישמע אולת היא לו וכלמה".

במשנה הובאה דעת רבי ישמעאל שדירה ד' אמות על ו' היא רפת בקר, ולאחר מכן אמרה המשנה שהבונה רפת בקר עושה אותה ד' על ו'. ומביאה הגמרא שיש אומרים שהמשך דברי המשנה היא אף דעתו של רבי עקיבא שאומר שהרוצה לעשות בית עושה אותו ד' על ו' ואף שגודלו כרפת בקר, שאף הבונה רפת בקר בונה אותה ד' על ו', למרות זאת אף בית פעמים שאדם עושה אותו כגודל של רפת בקר.

ויש אומרים שהמשך דברי המשנה הוא מדברי ר' ישמעאל שאמר שאין עושים בית ד' אמות על ו' כיון שהוא רפת בקר שהרי הרוצה לעשות רפת בקר עושה אותה ד' על ו'.

במשנה התבאר שגודל הטרקלין הוא עשר אמות על עשר אמות, ומבארת הגמרא שטרקלין הוא בית עשוי חלונות כעין קובה, שנותנים בו ורדים להסתכל עליהם.

ומביאה הגמרא ברייתא שהמקבל על עצמו לבנות קנטיר בונה אותו י"ב על י"ב, ומבארת הגמרא שקנטיר הוא המכונה תרביץ אפדני שהוא חצר גדולה שלפני ארמונות השרים.

במשנה התבאר שגובה הבית כחצי ארכו וכחצי רחבו, והמשיכה המשנה שראיה לדבר רשב"ג אומר כבנין ההיכל. ודנה הגמרא מי מהתנאים אמר את הראיה מבנין ההיכל. ומביאה הגמרא **שיש שביארו** שרשב"ג הביא את הראיה לדין זה מבנין ההיכל שהיה אורכו ארבעים ורחבו עשרים, וגובהו היה חצי מאורכו וגובהו דהיינו שלושים.

ויש שביארו שתנא קמא אמר שיש ראה לדבר, ותמה רשב"ג וכי הראיה היא מבנין ההיכל, הרי לא את כל הבתים בונים כבנין ההיכל, שהיה מבנה חשוב ושונה משאר הבתים.

ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת שדעת אחרים שרומו של הבית כאורך קורותיו, ושאלת הגמרא שכיון שאת הקורות מניחים לרוחב הבית מדוע לא אמרו אחרים שרומו של הבית כרוחבו, ומבארת הגמרא שאורך הקורות הוא מעט יותר מרוחב הבית כיון שהבית בחלקו העליון מעט רחב יותר מחלקו התחתון, כיון שרוחב הקיר של הבית צר יותר בחלקו העליון מהתחתון.

ותירוץ נוסף עונה הגמרא שהקורות ארוכים יותר מרוחב הבית מחמת שצריך להניח אותם על קירות הבית מכל צד.

מספרת הגמרא שרבי חנינא יצא לעיירות, ושאלו אותו שם סתירה בפסוקים שבמלכים כתוב "והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה" שמבואר שכל אורך הבית של ההיכל וקודש הקדשים יחד היה ששים אמה, (ארבעים ההיכל ועשרים קדש הקדשים), וגובהו לכל אורכו היה שלושים אמה.

ולעומת זאת בהמשך ספר מלכים נאמר "ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קמתו", ורואים שבית קדש הקדשים היה רק בגובה של עשרים אמה ולא שלושים.

והשיב להם ר' חנינא שבאמת גובה קדש הקדשים אף הוא היה שלושים אמה והטעם שנאמר בפסוק שגובהו של קדש הקדשים היה עשרים אף שגובהו היה שלושים זה כיון שהפסוק מדבר על הגובה שמעל הכרובים שהיו בגובה עשרה אמות, ומעליהם היה עוד עשרים אמה.

ובא הפסוק ללמדינו שכפי שבעשרים אמה שמעל גובה הכרובים לא היה דבר, כך גם בעשר שתחתיהם הארון והכרובים היו עומדים בנס ולא תפסו מקום בחלל קדש הקדשים.